

Досетливият селянин

Работелт селянинът на нивата си край пътя. Въ това време минавал царя, спрел се и му казал:

— Помози Богу!

— Бог да ти помага, добри чоче. (Той не знаел, че пред него се спрел царят).

— Е, какво ти дава тази нива? — запитал го царят.

— Ами когато добре роди, дава ми доход до две хиляди лева.

— А какво правиш тѣзи пари?

— Петстотин давам за наем на нивата, петстотин отиват за дългове, петстотин давам въ заем, останалит петстотин хвърлям през прозореца.

— Добре, обясни ми какви дългове изплащаш, кому даваш въ заем и защо си хвърляш парит през прозореца.

— Ето какво: дълг изплащам, а това значи, че издържам баща си; въ заем давам — това значи отглеждам син; през прозореца ги хвърлям — значи имам дъщеря.

— Имаш право! — казал царят. И като му дал доста пари, признал, че е царя, но му заповѣдал никому нищо да не говори за неговата среща.

Върнал се царят въ столицата си и свикал своит министри:

— Слушайте, драги мои съветници. Преди два дни, когато бѣх по обиколка, срещнах селянинът край пътя, на нивата му. Запитах го: „Колко приход ти дава тази нива и какво правиш съ парит?“ А селянинът на това ми отговори: „Когато годината е плодородна дава ми две хиляди лева. Петстотин, казва, давам за наем, петстотин отиват за дългове, петстотин давам въ заем, а останалит петстотин хвърлям през прозореца“.

Министрит дълго време се мъчили да решат тази загатка, но не могли. Единът от министрит се изхитрил и решил да отиде право при този селянин, съ когото царят разговарял. Като натрупал пред него цѣл куп сребро, той го замолил:

— Обясни ми, байно, какво означава твоята смѣтка за нивата, която си разказал на царя.

Селянинът, който се полакомил за пари, разправил значението ѝ, както е било.

Като разбрал царят, че селянинът не си удържал думата, заповѣдал да го арестуват и доведат при него.

— Е, мой приятелю, — казал му царят — сега трѣбва за всичко да заплашил съ смъртта си.

— Ваше Величество, не съм виновенъ за всичко това. Азъ изповѣдахъ истината на вашия министър въ ваше присѣствие.

Селянът извадил отъ джоба си сребърна монета, съ образа на царя и му я подаль.

— Имаш право, — казал царят, — това съм наистина азъ.

И доволен от досетливостта му, той го наградил изновои го пустил да си ходи.

Превел Пилигримъ

Зимна гора

Зима е — не чу ли,
дори и на сънъ,
хладенъ вѣтръ брули
дървесата вънъ,
дето заснѣжени
бѣлитъ мъгли,
зли и уморени
дрѣматъ! Снѣгъ вали.

А снѣгътъ се рони
тихо, нощъ и день,
но и тия клони
скрити въ снѣгъ студе,
чакатъ и се молятъ
въ своята самота,
да се върне пролѣтъ
съ пѣсень и листа!

Борисъ Маковски

Когато справедливостта заговори.

Приказка

Било отдавна, твърде отдавна, имало единъ силенъ персийски царь. Той ималъ обширна, богата държава, която се управлявала на области отъ велики везири. Но понекога този царь вършелъ чудни нѣща, които никой не можелъ да разбере. Така веднажъ, безъ всѣкава причина, той уволнилъ единъ отъ най-преданитъ си везири и му казалъ да отиде където му е воля.

Великият везиръ билъ много изненаданъ. Той знаелъ, че въ областта, която управлявалъ мъдро и справедливо, всички негови поданици били тихи, трудолюбиви и добри граждани и че всички го обичали и уважавали. Въ тази негова област владѣло редъ и благосъстояние. Мислилъ дълго време великият везиръ и най-после изпратилъ на царя такова писмо:

„Свѣтли господарю,

Приехъ заповѣдта ти и по твое желание, ще се оттегля отъ службата си, защото съмъ вече въ немилостъ. Искамъ, свѣтли господарю, като ме наказвашъ, да почувствувамъ наказанието ти както трѣбва. Отреди да бѣда изгоненъ въ най-лошото най-пустото, необработено, ненаселено и диво мѣсто на моята областъ, за да мога да отида и да остана тамъ като истински изгнаникъ.“

Когато мощниятъ персийски царь приелъ това известие, пратилъ свои хора въ земята на уволнения везиръ, за да намѣрятъ най-пустото и лошо мѣсто.

Дълго време царскитъ хора сновали въ земята на везира. Тѣ пропътували цѣлата земя, обходили всички села и градове, но никжде не могли да намѣрятъ такова лошо мѣсто. Всичката земя въ везировата областъ била обработена и населена. На всѣкжде хубави засѣяни поля и ливади, отлични пѣтища, бръговетъ залесени, кѣшитъ спретнати, населението чисто и кротко. Чудили се хората на царя за напредѣка въ тази земя.

Като се върнали пратеницитъ при царя, казали му съ съкрушено сърдце:

— Свѣтли нашъ господарю, преминахме надлъжъ и ширъ по цѣлата областъ на везира и никжде не намѣрихме нито едно лошо, пусто мѣсто. Където и да отиде да живѣе везирътъ, все ще бѣде като въ рая.

Персийскиятъ царь, който съзналъ

своята грѣшка, пратилъ на везира писмо съ което го възстановилъ на длѣжността му, а освенъ това му пратилъ и най-големия орденъ за истинска служба къмъ неговата държава.

Превелъ: Иор. С-ки

Детска държава

Въ Америка съществува една малка държава, въ която живѣятъ само деца.

Единъ американецъ, голѣмъ приятелъ на децата, който се казва Вилиамъ Жоржъ, купилъ край града Елми (въ щата Нью-Йоркъ) 48 хектара малъ градъ, който се нарича още „Свободния градъ“. Въ тоя градъ живѣятъ момичета и момчета отъ 12 до 17 годишна възраст.

Децата се задължаватъ да прекарватъ тукъ, въ тоя малък градъ, най-малко 70 дни.

Въ тази държава има истинска полиция, две сѣдилища, парламентъ, поща, банка и болница. На всѣкжде въ тѣхъ работятъ деца като служачи и чиновници. Момичетата готвятъ, ператъ, шиятъ, въобще изпълняватъ домакинската работа.

Въ града има три голѣми кѣщи, но децата живѣятъ въ дървени бараки или по право хижи. Лѣтно време се издигатъ палатки. Въ една отъ тритъ кѣщи живѣе президентътъ на държавата, въ другата кѣща се помѣщава сѣдѣтъ и полицията, съществува и затворъ за всѣки случай. Третата кѣща е пощата, банката и болницата.

Децата не сж само чиновници, но тѣ сж и занаятчи. Всѣки работи онова, къмъ което има наклонност. Не мислете, че тукъ се работи безплатно. Всички деца сж възнаградени за труда си. Заплата е отъ половинъ до единъ доларъ дневно. Това е добра надница за едно дете, защото децата работятъ тамъ само половина день. Другата половина отъ деня се използва за учене, игри или почивка.

Въ тази държава съществува и малка войска. Тя има три чети съ свои главатаръ. Всѣка недѣля всички се събиратъ на площада, където се извършва духовна служба.

По този начинъ децата още отъ малки се привикватъ на работа и самостоятеленъ животъ. Така тѣ ставатъ полезни и добри граждани на голѣмата държава.

Калина Малина

Таинственият капитанъ

(Приказ)

Живѣлъ нѣкога край брѣга на едно голѣмо море единъ рибаръ. Той ловѣлъ риба само колкото да се прехрани. Останалата връщалъ въ морето. Затова морето го обичало като синъ. Затова изхвърляло само предъ неговата колиба най-хубавитъ си нѣща, остатѣци отъ разбити кораби. Не ставало нужда да отива рибарътъ въ града за покупки. Морето му давало всичко, дори и дрехи. Рибарътъ се разхождалъ празниченъ день съ капитанска шапка, която получилъ пакъ отъ любимото море.

Кога е празникъ, кога е дѣлникъ рибарътъ познавалъ по слънцето, пѣска и вѣтра. Слънцето изгрѣвало въ празникъ по-голѣмо и червено, пѣсѣкътъ блестялъ като бисеренъ, вѣтрътъ разнасялъ по-далечъ чудната си празнична пѣсень.

Въ такъвъ день обичалъ рибарътъ да седи предъ колибата си и да си мисли. Но той не мислѣлъ за себе си. Чувствувалъ се съвсемъ щастливъ и нищо не искалъ. Мислѣлъ си за онѣзи села и градове, накацали кѣщици по брѣга на морето, гдето царували само нѣмотията и грижата. Мислѣлъ си за малкитъ момченца, които сж голи, гладни, мислѣлъ си за тѣхнитъ бащи и майки, които не знаятъ, що е почивка следъ трудъ. И му се искало тъй нѣкакъ да бѣдатъ всички щастливи като него и морето да не бѣде на никого майка-матеха.

Една вечеръ, както си стоялъ рибарътъ предъ колибата и си мислѣлъ за беднитъ човѣци, чулъ нѣкакви гласове да шепнатъ таинствено. За пръвъ пѣтъ слушалъ той такива думи, кръвта му замръзнала, сърдцето му спрѣло да тупа...

— Азъ убихъ капитана и потопихъ

кораба, за да вземе бисерната огърлица, която той носѣше подарѣкъ на царската дѣщеря. Затова тѣзи бисери се падатъ сега на менъ.

— Азъ пъкъ убихъ тебе, за да взема огърлицата отъ рѣцетъ ти. Затова тя трѣбва да бѣде сега моя.

— Лжете се и двамата. Огърлицата е моя, защото азъ единѣкъ зная нейната цена. Наистина азъ одушихъ съ нея нѣколко души, но тя е опасна само когато зърната ѝ сж нанизани на една връвъ, защото носятъ нещастие на този, който я притежава, но всѣки бисеръ огдѣлно дава свѣтлина и радостъ въ живота.

Въ това време морето забучало силно и заглушило таинственитъ гласове.

Дълго стоялъ като втрещенъ бедниятъ рибаръ, докато се опомни. Наистина наскоро се разнесълъ слухъ, че е потъналъ единъ корабъ, натоваренъ съ много стока. Той идѣлъ отъ страната на чернитъ човѣци и отивалъ въ страната на бѣлитъ. Говорѣло се, че капитанътъ носѣлъ скъпи подарѣци за дѣщерята на бѣлия царь.

— Значи не морето е потопило кораба, а самитъ моряци единъ другъ сж се изтрѣбили, за да завладѣятъ скъпоценноститъ, — помислил си рибарътъ и тъй му станало мъчно за човѣцитъ, че две голѣми съззи се търкулнали по лицето му и замръзнали въ видъ на два бисера, които освѣтили колибата, леглото отъ суха морска раковина, капитанската шапка, закачена на стената. Рибарътъ я взелъ въ рѣка и започналъ да я разглежда любовитно, като си шепнѣлъ: „Бедниятъ, бедниятъ капитанъ!“

Но изведнажъ нова свѣтлина, по-силна отъ първата, озарила колибата ка-

то слънце и презъ малкото прозорче се прострѣла чакъ до брѣга. Тя се излъчвала отъ вътрешната страна на шапката, гдето грѣло едно малко, съвсемъ малко бисерно зърно. То било пришито за хастаря.

— Бисеръ, частъ отъ чудната огърлица, — помислил си рибарътъ. — Значи и капитанътъ е знаелъ нейната цена.

Това откритие изпълнило съ радостъ сърдцето на рибаря, което предчувствувало, че тази нощъ ще се извърши едно велико дѣло за доброто на човѣчеството.

Съ капитанската шапка въ рѣка, която му освѣтявала пътя, стигналъ рибарътъ до брѣга. Свѣтлината отъ бисерното зърно се плѣзнала навътре въ морето, тя прониквала въ дълбочинитъ и ги правѣла прозрачни. Човѣшкото око можело да различи всичко въ тѣхъ.

И ето рибарътъ вижда тамъ на дълното единъ голѣмъ корабъ. Около него плуватъ много риби и морски чудовища. На всѣки мигъ голѣмитъ изядатъ малкитъ, които имъ се изпрѣчватъ на пътя. Изведнажъ една малка ладия скача отъ кораба и управлявана отъ едра човѣшка фигура, започва да плува подъ водата. Когато навлиза подъ свѣтлината на бисерното зърно отъ шапката, тя започва да се изкачва като стрела бърже нагоре къмъ повърхността. Ето я плува вече спокойно по морето. Лодкарьтъ извиква съ гръмоветъ гласъ:

— Който и да си ти, дай ми шапката! Безъ нея азъ съмъ живъ мъртвецъ. Единѣкъ бисерно зърно, което се крие въ нея, ще ми помогне да намѣря и другитъ, разпилнитъ по дълното на морето отъ монитъ алчни за богатство моряци. Като ги събера, азъ ще ги нанижа на връвъ и ще поднеса скъпата огърлица подарѣкъ на княгинята отъ нашия царь.

— О, — отвърналъ рибарътъ, — азъ зная, че нещастие носи тази огърлица на този, който я притежава изцѣло. Затова обещай ми, че нѣма да нанижешъ

зърната ѝ на една връвъ и нѣма да я подаряшъ на княгинята. Обещай ми, че ще дадешъ по едно зърнце бисеръ на всички човѣци, които живѣятъ по цѣлия този брѣгъ, блѣскатъ се денонощно съ морето и едва изкарватъ прехраната си. Обещай ми, че ще направишъ всички тѣзи бедни хорица щастливи, като имъ отворишъ очитъ да прогледнатъ чакъ въ глѣбинитъ на морето! Обещай ми, тогава ще ти дамъ твоята капитанска шапка!

— Обещавамъ, — се разнесълъ тържествено и твърдо гласътъ на капитана. Толкова силно той изказалъ това обещание, че дори рибитъ се спрѣли за мигъ отъ очудване.

И рибарътъ хвърлил шапката. Таинствениятъ капитанъ я поелъ въ рѣцетъ си и безъ да се сбогува, безъ да благодари дори, се спусналъ по морето на ловъ за бисери. Дълго презъ нощта рибарътъ гледалъ отъ прозорчето на своята колиба чудната свѣтлина да се мѣсти съ свѣткавична бързина по морската повърхност.

Оттогава сж се минали хиляди години. Таинствениятъ капитанъ отдавна е събралъ своитъ бисери, но той ги нанизалъ на една връвъ, която гори душата му и денемъ и нощемъ. Добре, че отъ сребролюбие той не подарилъ огърлицата на малката княгиня. Тя щѣше да бѣде много нещастна.

А беднитъ хорица тамъ по брѣга на морето продължаватъ и до сега да се блѣскагъ за насѣщия. Капитанътъ не изпълни обещанието си да даде всѣкому по едно бисерче, което да освѣти мрачния животъ, да отвори очитъ, за да погледнатъ тѣ чакъ до дълното на морето. Чрезъ тази свѣтлина морето щѣше да стане за всѣки човѣкъ истинска майка, както бѣше майка за добрия рибаръ, който виждаше най-добре отъ всички, защото гледале чрезъ сърдцето си...